

Jan Walczak

Dolnośląska Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Techniki w Polkowicach

Rozwój społeczno-gospodarczy Polkowic w latach 1990-2010 – komunikat z badań

Dolnośląska Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Techniki w Polkowicach od momentu powstania w 2002 roku, a zatem już od 12 lat, związana jest silnie ze społecznością lokalną samorządu gminnego i powiatowego, na terenie którego funkcjonuje¹. Wyzwania podejmowane przez władze uczelni wynikają z chęci, a często i konieczności zaspokajania bieżących potrzeb edukacyjnych społeczności lokalnej przez organizację kursów, szkoleń, kierunków studiów dopasowanych do zapotrzebowania na regionalnym rynku pracy, kształcenia seniorów w Polkowickim Uniwersytecie Trzeciego Wieku itp. Bliskie kontakty łączące uczelnię i samorząd lokalny wynikają z faktu, że to właśnie gmina Polkowice ponad dekadę temu zdecydowała się powołać DWSPiT i do dziś w dużej mierze ją współfinansuje. W wyniku tego o DWSPiT mówi się jako o „uczelni samorządowej”, bo określenie tej szkoły wyższej przyjętym powszechnie mianem „uczelni niepublicznej” nie jest wystarczająco precyzyjne².

Warto nadmienić, że szkoła wyższa, przez realizowane przedsięwzięcia, również te podejmowane we współpracy z gminą Polkowice (jak badania poniżej opisane czy organizacja konferencji naukowych), ma wpływ na wspieranie i budowanie pozytywnego wizerunku samorządu, na terenie którego funkcjonuje, ale i silnego wizerunku własnego przez utrzymanie więzi ze społecznością lokalną³. DWSPiT wzmacnia także prestiż własny oraz gminy Polkowice, kształtując relacje z innymi uczelniami w kraju (np. umowy partnerskie, współpraca w ramach projektów UE) oraz z ośrodkami akademickimi poza granicami Polski (np. w ramach programu Erasmus). W efekcie polkowicka uczelnia od 2002 roku staje się wizytówką i jedną z najważniejszych instytucji Polkowic oraz istotnym partnerem do współpracy, nie

¹ Gmina wiejsko-miejska Polkowice oraz Powiat Polkowicki.

² Zob. W. Olszewski, *W poszukiwaniu modelu uczelni lokalnej – studium przypadku* [w:] *Społeczności lokalne. Problemy, zmiany, rozwój*, red. M. Adamczyk, A. Chmiel, Polkowice 2012, s. 57.

³ Zob. J. Walczak, *Rola samorządu lokalnego we wzmacnianiu wizerunku uczelni* [w:] *Społeczności lokalne. W perspektywie wyzwań współczesności*, red. M. Adamczyk, T.B. Chmiel, Polkowice 2013, s. 241.

tylko dla władz samorządowych⁴.

W 20 lat od rozpoczęcia procesu decentralizacji i demokratyzacji lokalnej w Polsce, w roku 2009 zrodziła się idea podsumowania efektów i skutków przemian, jakie zaszły w polkowickim samorządzie po 1990 roku, a które doprowadziły do zbudowania „Supermiasteczka”⁵ – nowoczesnych Polkowic XXI wieku. W roku 2009 ukazała się publikacja popularnonaukowa pt. *Polkowice – dwadzieścia niezwykłych lat*, jednak nie wyczerpywała ona ważkiego tematu⁶. Władze Polkowic, dostrzegając potrzebę dalszej analizy dokonań minionego dwudziestolecia, powierzyły DWSPiT realizację projektu badawczego, który miałby ocenić wszechstronnie osiągnięcia, ale i wskazać słabsze strony w rozwoju Polkowic, wyznaczając jednocześnie kierunki i perspektywy jednemu z najzamożniejszych i najlepiej rozwijających się samorządów w Polsce. Celem badań, przeprowadzonych w latach 2010-2011, była analiza przemian społeczno-gospodarczych, jakie zaszły w gminie Polkowice po 1990 roku. W celu realizacji działania pn. „Rozwój społeczno-gospodarczy Polkowic w latach 1990-2010” powołano dziewięć zespołów badawczych:

- ZB 1. *Środowisko geograficzne Polkowic* – zespół pod kierunkiem prof. zw. dr hab. Jerzego Wyrzykowskiego;
- ZB 2. *Zarys historii Polkowic w latach 1945-2010* – zespół pod kierunkiem prof. dr hab. Jakuba Tyszkiewicza;
- ZB 3. *Przemiany urbanistyczne i demograficzne Polkowic* – zespół pod kierunkiem dr Małgorzaty Leśniak-Johann;
- ZB 4. *Rozwój gospodarczy Polkowic* – zespół pod kierunkiem prof. dr hab. Andrzeja Graczyka;
- ZB 5. *Kapitał społeczny i kulturowy Polkowic* – zespół pod kierunkiem prof. dr hab. Stanisława W. Kłopoty;
- ZB 6. *Samorząd jako kreator społeczności lokalnej Polkowic* – zespół pod kierunkiem prof. zw. dr hab. Jana Bocia;
- ZB 7. *Edukacja, sport, rekreacja jako czynniki jakości życia w Polkowicach* – zespół pod kierunkiem dr Włodzimierza Olszewskiego;
- ZB 8. *Kościół i związki wyznaniowe w Polkowicach* – zespół pod kierunkiem ks. dr Jarosława Święckiego;
- ZB 9. *Perspektywy rozwoju Polkowic – rozwój zrównoważony* – pod kierunkiem prof. zw. dr hab. Wacława Kasprzaka.

W prace każdego z zespołów badawczych zaangażowanych zostało od trzech do

⁴ DWSPiT tworząc Konwent, podjęła współpracę z największymi firmami w regionie. Zob. „Akademicka dekada 2002-2012”, Polkowice 2012, s. 14. Folder wydany z okazji 10-lecia DWSPiT.

⁵ Prestiżowy tytuł nadany Polkowicom przez dziennik „Rzeczpospolita” w rankingu najlepszych samorządów, po raz pierwszy w 2001 roku.

⁶ Zob. A. Szydłowska-Szczecińska, *Polkowice – dwadzieścia niezwykłych lat*, Polkowice 2009, s. 144.

sześciu osób. Co znamienne, w skład tych grup wchodził nie tylko przedstawiciele kręgów nauki, reprezentujący uczelnię z Polkowic i uczelnie wrocławskie⁷, ale także:

- przedstawiciele samorządu lokalnego: burmistrz Polkowic, starosta polkowicki, wiceburmistrz Polkowic ds. gospodarczych, sekretarz powiatu polkowickiego;
- prezesi i dyrektorzy instytucji samorządowych: Polkowickiego Centrum Usług Zdrowotnych, Ośrodka Pomocy Społecznej w Polkowicach, Polkowickiego Centrum Animacji, Gminnego Centrum Zarządzania Kryzysowego, Regionalnego Centrum Rekreacyjno-Rehabilitacyjnego „Aquapark Polkowice”, szkół podstawowych, gimnazjów, przedszkoli, żłobka;
- przedstawiciele instytucji samorządowych: Zespołu Szkół im. Narodów Zjednoczonej Europy w Polkowicach, „Gazety Polkowickiej”;
- przedstawiciele biznesu: Legnickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej;
- przedstawiciele organizacji: Towarzystwa Ziemi Polkowickiej, Związku Gmin Zagłębia Miedziowego;
- przedstawiciele kościoła rzymsko-katolickiego.

Wszyscy wymienieni włączali się w różnorodny sposób w gromadzenie i analizę materiałów źródłowych, konsultowali istotne zagadnienia w swoich instytucjach i służyli wiedzą specjalistyczną. Łącznie w przeprowadzone prace badawcze zaangażowanych było blisko 50 osób. Istotną rolę odegrali również studenci DWSPiT, którym powierzono wykonanie badań ankietowych w gospodarstwach domowych polkowiczian⁸. Całość projektu badawczego została sfinansowana z budżetu gminy Polkowice.

W roku 2012 nakładem Wydawnictwa Dolnośląskiej Wyższej Szkoły Przedsiębiorczości i Techniki w Polkowicach ukazało się dziewięć monografii poświęconych poszczególnym obszarom badawczym i będących efektem pracy każdego z dziewięciu zespołów:

1. *Środowisko przyrodnicze Polkowic* pod red. Adolfa Szponara i Jerzego Wyrzykowskiego. 214 ss. Autorzy rozdziałów: Andrzej Danciewicz, Ewa Kowalik, Janusz Łach, Dorota Spólnik-Łuczak, Adolf Szponar, Jerzy Wyrzykowski. Książka obejmuje m.in. zagadnienia dotyczące: położenia miasta i gminy Polkowice, rzeźby i budowy geologicznej terenu, warunków klimatycznych, wód podziemnych i powierzchniowych, gleby, flory i fauny, ochrony przyrody i krajobrazu oraz zagrożeń dla ekosystemów.

2. *Polkowice – historia współczesna (1945-2010)* autorstwa Jakuba Tyszkiewicza, Jana Walczaka oraz Małgorzaty Balickiej. 316 ss. Monografia prezentuje powojenną historię Polkowic. Ewolucję od wsi, poprzez górniczą osadę, aż po budowę „Supermiasteczka” w latach 90. XX wieku i jego rozwój po dziś dzień.

⁷ Uniwersytet Wrocławski, Politechnika Wroclawska, Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, Wyższa Szkoła Handlowa we Wrocławiu.

⁸ Badania ankietowe zostały opracowane przez zespół pod kierunkiem prof. S.W. Kłopoty.

3. *Przemiany demograficzne i urbanistyczne w gminie Polkowice* autorstwa Małgorzaty Leśniak-Johann i Agnieszki Wałęgi. 252 ss. Tematem publikacji stały się uwarunkowania przemian demograficznych i urbanistycznych, przemiany demograficzne, jakie zaszły w gminie w latach 1995-2009, a także procesy urbanistyczne w latach 1990-2009.

4. *Rozwój gospodarczy Polkowic w okresie transformacji systemowej* pod red. Andrzeja Graczyka. 244 ss. Autorzy rozdziałów: Jolanta Dmowska, Andrzej Graczyk, Bartosz Michalski, Joanna Sikora. Publikacja dotyczy struktury gospodarki gminy, inwestycji rzeczowych w okresie 1998-2010, przekształceń polkowickiego rynku pracy, znaczenia Legnickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej i jej wpływu na rozwój gospodarczy Polkowic, zmian w strukturze organizacyjnej i własnościowej podmiotów w latach 1990-2010, a także oceny obecnej kondycji gospodarki Polkowic.

5. *Kapitał społeczny mieszkańców Polkowic*. Studium socjologiczne autorstwa Stanisława W. Kłopoty, Grzegorza Kozdrasia i Pawła Trojanowskiego. 200 ss. Publikacja prezentuje kapitał społeczny polkowiczian na podstawie badań przeprowadzonych w polkowickich gospodarstwach domowych.

6. *Instytucje edukacji, sportu i rekreacji elementami jakości życia polkowiczian* autorstwa Włodzimierza Olszewskiego. 456 ss. Tematem rozprawy są: jakość życia w gminie, system edukacji na terenie samorządu w latach 1990-2010 i jego przemiany, szkolnictwo wyższe w Polkowicach oraz sport i rekreacja jako czynnik rozwoju jakości i nowego stylu życia.

7. *Samorząd jako kreator rozwoju społeczności lokalnej Polkowic* pod red. Jana Bocia. 300 ss. Autorzy: Jolanta Blicharz, Jan Boć, Ryszard Broł, Miłosz Czopek, Jan Gola, Krzysztof Kociubiński, Jerzy Korczak, Grzegorz Majewicz, Łukasz Mikowski, Rafał Mikowski, Andrzej Sztando, Marek Tramś, Dariusz Zajęc. Tematy poruszone na łamach tego wydawnictwa to m.in. kształtowanie ustroju gminy, wpływ polkowickiego samorządu na rozwój gminy, innowacyjność gospodarki lokalnej w zarządzaniu strategicznym gminą, bezpieczeństwo informacji niejawnych czy udział ludności w zarządzaniu gminą.

8. *Rozwój życia religijnego w Polkowicach* pod red. Jarosława Świąćickiego. 198 ss. Autorzy: ks. Łukasz Langenfeld, ks. Józef Swastek, ks. Jarosław Świąćicki. Publikacja omawia organizację życia religijnego polkowiczian na terenie gminy począwszy od lat powojennych do początku XXI wieku. Obok wyznania rzymsko-katolickiego opracowano rys historyczny Ruchu Zielonoświątkowego oraz Związku Wyznania Świadców Jehowy w Polkowicach.

9. *Perspektywy rozwoju Polkowic* autorstwa Wacława Kasprzaka i Karola I. Pelca. 186 ss. Monografia prezentuje m.in. obecny obraz miasta i gminy, przyszłość Polkowic z uwzględnieniem głównych celów rozwoju, omawia również w szerszym zakresie czynniki wzrostu innowacyjności.

Fotografia 1. Kompletu dziewięciu monografi poświęconych rozwojowi społeczno-gospodarczemu Polkowic w latach 1990-2010 (w oprawie twardej i w oprawie miękkiej), wydanych w roku 2012 nakładem Wydawnictwa DWSPiT Polkowice (fot. J. Walczak).

Każda z dziewięciu publikacji uzyskała wysokie oceny recenzentów. Dla przykładu prof. Witold Kwaśnica tak pisał na temat tomu pt. *Perspektywy rozwoju Polkowic*: „Książka jest niemalże wzorcowym opracowaniem strategii rozwoju miasta. Jest krótka, zwięzła i precyzyjna. Swoją wielką erudycję autorzy pokazują w załącznikach, w których zawierają analizę najnowszych przemian społecznych i gospodarczych, w tym działalności przedsiębiorstw na rynku globalnym”. Równie pozytywnie o innym tomie pt. *Samorząd jako kreator rozwoju społeczności lokalnej* wyraził się prof. Bogusław Banaszak, akcentując przy tym zasadność podjętego wyzwania omówienia rewolucyjnych zmian, jakie zaszły w gminie Polkowice począwszy od lat 90. XX wieku, i ich znaczenie w skali ogólnopolskiej. W recenzji czytamy: „Do dobrej tradycji akademickiej należy wydanie materiałów poświęconych rozwojowi społeczno-gospodarczemu obszarów odgrywających w życiu kraju szczególną rolę. Do takich należy niewątpliwie gmina Polkowice”⁹. Ową „szczególną rolę” dokumentują najwyższe noty Polkowic w licznych rankingach samorządów, przeprowadzanych

⁹ Fragmenty z recenzji będących w archiwum Wydawnictwa DWSPiT.

w ciągu kilkunastu minionych lat¹⁰.

Efekty pracy naukowców docenione zostały również przez władze samorządowe. W opinii burmistrza Polkowic Wiesława Wabika książki przydatne są w codziennej pracy samorządowej: „Komplet monografii jest niezwykle ciekawym dziełem. Wiem, że wielkie miasta w kraju nie posiadają tego rodzaju serii. Składające się na nią publikacje w kompleksowy sposób odnoszą się zarówno do przeszłości jak i do przyszłości. Dla mnie osobiście szczególnie duże znaczenie pośród dziewięciu tomów mają dwie książki – *Perspektywy rozwoju Polkowic* oraz *Przemiany demograficzne i urbanistyczne w Gminie Polkowice*. To prace, które wspomagają mnie w planowaniu przyszłości miasta. Warunkiem stworzenia wszystkich z dziewięciu dzieł był obiektywizm, z drugiej strony trudno nie chwalić w kolejnych tomach tego, co jest dobre. I tak też jest”¹¹.

Prowadzeniu badań towarzyszyły dwie konferencje naukowe, pierwsza pn. „Polkowice – Dolny Śląsk – Europa. Przemiany społeczno-gospodarcze Polkowic po reformie samorządowej”, zorganizowana została 4 listopada 2010 roku. Podczas konferencji omówiono zakresy badawcze poszczególnych zespołów i podsumowano aktualny stan wiedzy na temat przemian polkowickiego samorządu.

Natomiast po wydaniu każdego z tytułów 26 kwietnia 2013 roku w DWSPiT w Polkowicach odbyła się druga z konferencji naukowych pn. „Rozwój społeczno-gospodarczy Polkowic w latach 1990-2010”, podsumowująca realizację projektu badawczego w dziewięciu obszarach. Patronat nad konferencją objął burmistrz Polkowic Wiesław Wabik, a sama konferencja określana była w mediach jako „historyczna”, osiągnięte efekty spotkały się z dużym zainteresowaniem opinii publicznej¹². Pracę zespołów badawczych podczas konferencji podsumowali ich kierownicy: prof. zw. dr hab. J. Boć, prof. dr hab. J. Tyszkiewicz, w imieniu dr M. Leśniak-Johann mgr inż. A. Wałęga, dr W. Olszewski, prof. zw. dr hab. J. Wyrzykowski oraz prof. zw. dr hab. A. Szponar, ks. dr J. Świącicki, prof. dr hab. S.W. Kłopot, prof. dr hab. A. Graczyk, prof. zw. dr hab. inż. W. Kasprzak.

Udział w konferencjach wzięli również przedstawiciele dolnośląskich samorządów, instytucji, przedstawiciele biznesu oraz studenci i uczniowie szkół ponadgimnazjalnych.

Podczas wydawniczego opracowania dziewięciu monografii zastosowano dwa wyróżniające tę serię rozwiązania graficzne. Dziewięć tomów zestawionych w kolejności obok siebie składa się na napis POLKOWICE, natomiast grzbiety książek w kolorach

¹⁰ Np. w rankingu najbogatszych samorządów „Pulsu Biznesu” (7 lipca 2013) Polkowice zajmują pierwszą lokatę w kategorii *Miasta powiatowe* z wynikiem zamożności *per capita* 8892,87 zł; www.samorzady.pb.pl/3218066,45814,ranking-najbogatszych-samorzadow [dostęp: 18.12.13]. Lista nagród i wyróżnień przyznanych dla Polkowic dostępna jest na stronie internetowej gminy: www.polkowice.pl/s,39,sukcesy-gminy-polkowice.html [dostęp: 18.12.13].

¹¹ *Rozmowa Dnia – Burmistrz Wiesław Wabik*, TV Polkowice, 8 maja 2013; www.tv.polkowice.pl/8,432-rozmowa_dnia_-_burmistrz_wieslaw_wabik.html [dostęp: 08.11.2013].

¹² I. Mierzwiak, wywiad z W. Olszewskim, kanclerzem DWSPiT w Polkowicach, udzielony dla Radia Plus Legnica 24 kwietnia 2013 roku.

żółtym, białym, niebieskim i czerwonym odwzorowują flagę gminy Polkowice. Seria ukazała się zarówno w oprawie miękkiej, jak i twardej. W tym drugim wypadku wyposażona została w kartonowe opakowanie ozdobione grafiką, służące do ekspozycji kompletu. Zbiór dziewięciu monografii jest obecnie najobszerniejszym źródłem wiedzy na temat Polkowic. Książki do końca 2013 roku trafiły do bibliotek, firm i instytucji w regionie i w kraju¹³.

Bibliografia

1. *Akademicka dekada 2002-2012*, Polkowice 2012, s. 14. Folder wydany z okazji 10-lecia DWSPiT.
2. *Dziewięć niezwykłych monografii o Polkowicach*, Telewizja Polkowice, 29 kwietnia 2013, www.tv.polkowice.pl/4,417-9_niezwyklych_monografii_o_polkowicach.html [dostęp: 15.11.2013].
3. Mierzwiak I., wywiad z W. Olszewskim, kanclerzem DWSPiT w Polkowicach, udzielony dla Radia Plus Legnica 24 kwietnia 2013 r.
4. Olszewski W., *W poszukiwaniu modelu uczelni lokalnej – studium przypadku* [w:] *Spółeczności lokalne. Problemy, zmiany, rozwój*, red. M. Adamczyk, A. Chmiel, Polkowice 2012, s. 55-68.
5. *Rozmowa Dnia – Burmistrz Wiesław Wabik*, TV Polkowice, 8 maja 2013; www.tv.polkowice.pl/8,432-rozmowa_dnia_-_burmistrz_wieslaw_wabik.html [dostęp: 08.11.2013].
6. Szydłowska-Szczecińska A., *Polkowice – dwadzieścia niezwykłych lat*, Polkowice 2009.
7. Walczak J., *Rola samorządu lokalnego we wzmacnianiu wizerunku uczelni* [w:] *Spółeczności lokalne. W perspektywie wyzwań współczesności*, red. M. Adamczyk, T.B. Chmiel, Polkowice 2013, s. 231-248.

Streszczenie

Rozwój społeczno-gospodarczy Polkowic w latach 1990-2010 – komunikat z badań

Artykuł prezentuje efekty badań naukowych przeprowadzonych w latach 2010-2011 w Dolnośląskiej Wyższej Szkole Przedsiębiorczości i Techniki w Polkowicach w ramach projektu pn. „Rozwój społeczno-gospodarczy Polkowic w latach 1990-2010”. Zadaniem dziewięciu grup badawczych (blisko 60 zaangażowanych osób) była analiza przemian społeczno-gospodarczych w gminie Polkowice w minionym dwudziestolecu. W 2012 roku nakładem Wydawnictwa DWSPiT ukazało się dziewięć tomów monografii, prezentujących poszczególne dziedziny życia społeczno-gospodarczego.

¹³ *Dziewięć niezwykłych monografii o Polkowicach*, Telewizja Polkowice, 29 kwietnia 2013, www.tv.polkowice.pl/4,417-9_niezwyklych_monografii_o_polkowicach.html [dostęp: 15.11.2013].

Słowa kluczowe: Polkowice, badania, rozwój, przemiany, 1990-2010, monografia, samorząd, DWSPiT.

Summary

The socioeconomic development of Polkowice within the years 1990-2010. The survey report

The article presents the results of the research carried out in the years 2010-2011 in the Lower Silesian University of Entrepreneurship and Technology in Polkowice, within the Project „The socio-economic development of Polkowice in the years 1990-2010”. The aim of the nine research groups (almost 60 participants) was the analysis of the socio-economic transformations in the Community of Polkowice over the past 20 years. In 2012, the University Publishing House released nine volumes of monograph presenting the particular aspects of socio-economic life.

Keywords: Polkowice, development, research, report, survey, University, DWSPiT, project.